

Силабус
Інформація для студентів
для підготовки до вивчення навчальної дисципліни
«Господарський процес»

Анотація курсу

Інформація про викладача. Навчальну дисципліну «Господарський процес» викладає кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного та кримінального права Шаповалова Ольга Іванівна

Метою навчальної дисципліни «Господарський процес» є комплексне оволодіння теоретичними знаннями і відповідними правозастосовними навичками у галузі правового регулювання господарського судочинства, які необхідні для кваліфікованого юриста-правознавця.

Завдання даної навчальної дисципліни включає формування у студентів світогляду на роль правового регулювання господарського судочинства, його завдань, а також з'ясування основних принципів і методів галузі права, що регулює господарське судочинство в Україні.

Передумови вивчення дисципліни: навчальна дисципліна формує основу підготовки кадрів, перш за все, для правоохоронних органів, прокуратури, суду, суб'єктів господарської діяльності та інших служб, що забезпечують та сприяють ефективному здійсненню господарського судочинства. Дисципліна «Господарський процес» тісно пов'язана з іншими дисциплінами, а саме: Теорією держави та права, Господарським правом, Конституційним правом, Цивільним правом, Адміністративним правом, Цивільним процесуальним правом, Корпоративним правом тощо. Міждисциплінарні зв'язки дозволяють сформуванню у студентів цілісний науковий світогляд, вміння використовувати знання суміжних дисциплін, що є вкрай необхідним для використання у практичній діяльності.

Очікувані результати навчання: виявляти навички пошуку необхідної правової інформації; вирішення практичних задач, визнання суті господарських правопорушень, інтерв'ювання і консультування клієнта з питань врегульованих господарсько-процесуальним правом, аналізу судової справи й обрання позиції по справі.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- основні теоретико-правові положення інституту господарського судочинства;
- основні поняття зазначеного інституту; відмінність господарського процесу від інших видів юридичних процесів;
- систему і структуру чинного господарсько-процесуального законодавства України;
- систему суб'єктів господарського судочинства; основні види господарсько-процесуальних проваджень та їх характеристику;
- особливості здійснення окремих видів господарсько-процесуальних проваджень.
- завдання, принципи і доктрини національного господарського процесуального права, а також зміст правових інститутів;
- особливості реалізації та застосування норм господарського процесуального права.
- належні та прийнятні для юридичного аналізу господарсько-процесуальні факти.
- господарсько-процесуальні правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

має вміти:

- тлумачити та застосувати норми права, якими врегульовано господарське судочинство;

- застосовувати господарсько-процесуальні норми у правоохоронній діяльності;
- складати окремі службові та господарсько-процесуальні документи, приймати управлінські рішення;
- здійснювати функції із забезпечення законності під час здійснення господарсько-процесуальних проваджень;
- застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки в господарському процесі.
- готувати проекти необхідних господарсько-процесуальних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях господарського судочинства.
- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях в господарському процесі.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	«Господарський процес»	
Галузь знань	08 Право	
Спеціальність	081 Право	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Право»	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна. Цикл професійної підготовки. Блок А	
Курс навчання	3 (денна форма), 4 (заочна форма)	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	6	10
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	5 кредитів / 150 год.
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	– лекції – семінарські заняття – годин самостійної роботи студентів	10 6 134
Відсоток аудиторного навантаження	40	11
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Немає	
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3.Програма навчальної дисципліни Денна/заочна форма

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма на базі повної середньої освіти					
	Всього годин	у тому числі					Всього годин	у тому числі				
		Лекц	Прак	Семі	інд	СРС		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до господарського процесуального права	12	2		2		6	17	2				15
Тема 2. Склад господарського суду. Відводи. Учасники судового процесу	10	2		2		6	17	1	1			15
Тема 3. Докази та доказування. Процесуальні строки. Судові виклики і повідомлення. Судові витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову	9	2		2		6	17	1	1			15
Тема 4. Наказне провадження. Заяви, відкриття провадження у справі, підготовче провадження.	13	2		2		6	16	1				15
Тема 5. Розгляд справи по суті в господарському процесі	10	2		2		6	17	1	1			15
Тема 6. Процедурні питання позовного провадження	10	2		2		6	17	1	1			15
Тема 7. Процедура банкрутства	10	2		2		6	16	1				15
Тема 8. Перегляд судових рішень	11	2		2		6	16	1	1			14
Тема 9. Виконавче провадження	10	2		2		6	17	1	1			15
Разом	90	18		18		54	150	10	6			134

	Особливості подання заяв та розгляду.
6	<p align="center">Процедурні питання позовного провадження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фіксування судового процесу 2. Залишення позову без розгляду 3. Зупинення та поновлення провадження у справі 4. Закриття провадження у справі 5. Судові рішення, види, порядок ухвалення, зміст ухвали, набрання ухвалою законної сили 6. Засади судового рішення, вимоги, зміст, порядок, строк виконання, забезпечення 7. Проголошення, набрання законної сили, вручення судового рішення 8. Виправлення опісок та помилок в рішенні. Додаткове рішення. Роз'яснення судового рішення.
7	<p align="center">Процедура банкрутства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика Кодексу України з процедур банкрутства 2. Поняття банкрутства, неплатоспроможності та інших термінів 3. Досудова санація процедури банкрутства 4. Статус арбітражного керуючого процедури банкрутства 5. Процедура корпоративного банкрутства 6. Відновлення платоспроможності фізичної особи
8	<p align="center">Перегляд судових рішень</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду. Порядок і строк подання заяви. Зміст заяви. Відкриття провадження. Відмова від заяви. Порядок перегляду. 2. Порядок подання апеляційної скарги, залишення, повернення скарги. 3. Відмова у відкритті, відкриття, закриття апеляційного провадження. 4. Розгляд апеляційної скарги, підготовка, межі перегляду, повноваження суду, підстави для перегляду. 5. Підстави, порядок, строк касаційного оскарження. 6. Залишення, повернення касаційної скарги, відмова у відкритті провадження. 7. Межі і порядок розгляду касаційної скарги. Повноваження суду касаційної інстанції.
9	<p align="center">Виконавче провадження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення до виконання судових рішень. 2. Мирова угода в процесі виконання. Відстрочення або розстрочення виконання, зміна способу та порядку, зупинення виконання. Заміна сторони виконавчого провадження 3. Визначення частки у спільному майні. Звернення стягнення на грошові кошти та нерухоме майно 4. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Право на звернення із скаргою до суду під час виконання судового рішення. 5. ЗУ «Про виконавче провадження» Поняття, засади, виконавчі документи. Органи виконавчої служби 6. Заходи примусового виконання рішень. Обов'язки і права виконавців. 7. Авансовий внесок та виконавчий збір при примусовому виконанні рішень.

**План лекцій
для студентів заочної форми навчання**

№ теми	Тема заняття/план
1	<p align="center">Вступ до господарського процесуального права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет, методи господарсько-процесуального права. Господарські процесуальні правовідносини. Право на звернення до господарського суду 2. Особливості господарського судочинства, форми, стадії 3. Джерела господарського процесу. Завдання та основні засади господарського судочинства 4. Предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів 5. Інстанційна та територіальна юрисдикція (підсудність)

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Виключна підсудність справ. Передача справ з одного суду до іншого суду 7. Поняття, види учасників господарського процесу, підстави їх участі, права та обов'язки 8. Сторони та треті особи в судовому процесі, їх процесуальні права та обов'язки 9. правонаступництво та представництво господарському процесі. Інші учасники процесу 10. Особливий статус прокурора у господарському процесі
2	<p style="text-align: center;">Загальні вимоги господарського процесу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Визначення складу господарського суду 2. Одноособовий або колегіальний розгляд 3. Підстави та заяви для відводу (самовідводу), порядок їх вирішення та наслідки 4. Основні положення про докази. Показання свідків. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази. Висновок експерта. Забезпечення доказів 5. Процесуальні строки. 6. Судові виклики і повідомлення. Зміст ухвали. Офіційне оприлюднення оголошень у справах 7. Склад судових витрат. Розподіл судових витрат. Судовий збір 8. Заходи процесуального примусу, підстави, порядок застосування, види заходів 9. Забезпечення позову
3	<p style="text-align: center;">Наказне провадження.</p> <p style="text-align: center;">Заяви, відкриття провадження у справі, підготовче провадження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наказне провадження. Заяви учасників справи 2. Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження у справі 3. Відкриття провадження у справі 4. Завдання, строк підготовчого провадження та підготовчого засідання, подання відзиву та пояснень третіх осіб, пред'явлення зустрічного позову, дії суду. Подання відповіді на відзив та заперечення. Судові ухвали у підготовчому засіданні 5. Підстави, порядок призначення, проведення та припинення врегулювання спору за участю судді, строк проведення 6. Відмова позивача від позову. Мирова угода сторін та її виконання
4	<p style="text-align: center;">Розгляд справи по суті</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання розгляду справи по суті, строки розгляду. Судове засідання в залі або в режимі відеоконференції 2. Обов'язки головуючого, звертання до суду та порядок у судовому засіданні 3. Відкриття розгляду справи по суті <p>Відкриття судового засідання, наслідки неявки в судове засідання, оголошення складу суду, роз'яснення прав та обов'язків, видалення свідків, розгляд заяв та клопотань</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. З'ясування обставин справи та дослідження доказів <p>Вступне слово учасників справи. Порядок з'ясування обставин та доказів. Дослідження доказів. Порядок допиту свідків. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків. Дослідження письмового висновку експерта. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Відкладення розгляду справи або перерва в засіданні</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Судові дебати та ухвалення рішення 6. Спрошене позовне провадження, строк розгляду, клопотання про розгляд. <p>Особливості подання заяв та розгляду.</p>
5	<p style="text-align: center;">Перегляд судових рішень</p>

	<p>1.Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду. Порядок і строк подання заяви. Зміст заяви. Відкриття провадження. Відмова від заяви. Порядок перегляду.</p> <p>2. Порядок подання апеляційної скарги, залишення, повернення скарги.</p> <p>3. Відмова у відкритті, відкриття, закриття апеляційного провадження.</p> <p>4. Розгляд апеляційної скарги, підготовка, межі перегляду, повноваження суду, підстави для перегляду.</p> <p>5. Підстави, порядок, строк касаційного оскарження.</p> <p>6. Залишення, повернення касаційної скарги, відмова у відкритті провадження.</p> <p>7. Межі і порядок розгляду касаційної скарги. Повноваження суду касаційної інстанції.</p>
--	---

План семінарських занять для студентів денної форми навчання

№ теми	Тема заняття/план
1	<p>Вступ до господарського процесуального права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет, методи господарсько-процесуального права. Господарські процесуальні правовідносини. Право на звернення до господарського суду 2. Особливості господарського судочинства, форми, стадії 3. Джерела господарського процесу. Завдання та основні засади господарського судочинства 4. Предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів 5. Інстанційна та територіальна юрисдикція (підсудність) 6. Виключна підсудність справ. Передача справ з одного суду до іншого суду
2	<p>Склад господарського суду. Відводи. Учасники судового процесу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Визначення складу господарського суду 2. Одноособовий або колегіальний розгляд 3. Підстави та заяви для відводу (самовідводу), порядок їх вирішення та наслідки 4. Поняття, види учасників господарського процесу, підстави їх участі, права та обов'язки 5. Сторони та треті особи в судовому процесі, їх процесуальні права та обов'язки 6. правонаступництво та представництво господарському процесі. Інші учасники господарського процесу 7. Особливий статус прокурора у господарському процесі
3	<p>Докази та доказування. Процесуальні строки. Судові виклики і повідомлення. Судові витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення про докази 2. Показання свідків. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази. Висновок експерта. Забезпечення доказів 3. Процесуальні строки. 4. Судові виклики і повідомлення. Зміст ухвали. Офіційне оприлюднення оголошень у справах <p>Склад судових витрат. Розподіл судових витрат. Судовий збір</p> <p>Заходи процесуального примусу, підстави, порядок застосування, види заходів</p> <p>7. Забезпечення позову</p>
4	<p>Наказне провадження. Заяви, відкриття провадження у справі, підготовче провадження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наказне провадження. 2. Заяви учасників справи 3. Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження у справі 4. Відкриття провадження у справі 5. Завдання, строк підготовчого провадження та підготовчого засідання, подання відзиву та пояснень третіх осіб, пред'явлення зустрічного позову, дії суду. Подання відповіді на відзив та заперечення. Судові ухвали у підготовчому засіданні 6. Підстави, порядок призначення, проведення та припинення врегулювання спору за

	участю судді, строк проведення 7. Відмова позивача від позову. Мирова угода сторін та її виконання
5	<p align="center">Розгляд справи по суті</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання розгляду справи по суті, строки розгляду. Судове засідання в залі або в режимі відеоконференції 2.Обов'язки головуючого, звертання до суду та порядок у судовому засіданні 3.Відкриття розгляду справи по суті <p>Відкриття судового засідання, наслідки неявки в судове засідання, оголошення складу суду, роз'яснення прав та обов'язків, видалення свідків, розгляд заяв та клопотань</p> <ol style="list-style-type: none"> 4.З'ясування обставин справи та дослідження доказів <p>Вступне слово учасників справи. Порядок з'ясування обставин та доказів. Дослідження доказів. Порядок допиту свідків. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків. Дослідження письмового висновку експерта. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Відкладення розгляду справи або перерва в засіданні</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Судові дебати та ухвалення рішення 6.Спрощене позовне провадження, строк розгляду, клопотання про розгляд. Особливості подання заяв та розгляду.
6	<p align="center">Процедурні питання позовного провадження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Фіксування судового процесу 2.Залишення позову без розгляду 3.Зупинення та поновлення провадження у справі 4.Закриття провадження у справі 5.Судові рішення, види, порядок ухвалення, зміст ухвали, набрання ухвалою законної сили 6.Засади судового рішення, вимоги, зміст, порядок, строк виконання, забезпечення 7.Проголошення, набрання законної сили, вручення судового рішення 8.Виправлення описок та помилок в рішенні. Додаткове рішення. Роз'яснення судового рішення. Окрема ухвала
7	<p align="center">Процедура банкрутства</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Характеристика Кодексу України з процедур банкрутства 8. Поняття банкрутства, неплатоспроможності та інших термінів 9. Досудова санація процедури банкрутства 10. Статус арбітражного керуючого процедури банкрутства 11. Процедура корпоративного банкрутства 12. Відновлення платоспроможності фізичної особи
8	<p align="center">Перегляд судових рішень</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду. Порядок і строк подання заяви. Зміст заяви. Відкриття провадження. Відмова від заяви. Порядок перегляду. 2. Порядок подання апеляційної скарги, залишення, повернення скарги. 3. Відмова у відкритті, відкриття, закриття апеляційного провадження. 4. Розгляд апеляційної скарги, підготовка, межі перегляду, повноваження суду, підстави для перегляду. 5. Підстави, порядок, строк касаційного оскарження. 6. Залишення, повернення касаційної скарги, відмова у відкритті провадження. 7. Межі і порядок розгляду касаційної скарги. Повноваження суду касаційної інстанції.
9	<p align="center">Виконавче провадження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення до виконання судових рішень. 2.Мирова угода в процесі виконання. Відстрочення або розстрочення виконання, зміна способу та порядку, зупинення виконання. Заміна сторони виконавчого провадження 3.Визначення частки у спільному майні. Звернення стягнення на грошові кошти та нерухоме майно 4.Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Право на звернення із скаргою до суду під час виконання судового рішення. 5. ЗУ «Про виконавче провадження» Поняття, засади, виконавчі документи Органи виконавчої служби 6.Заходи примусового виконання рішень. Обов'язки і права виконавців. 7. Авансовий внесок та виконавчий збір при примусовому виконанні рішень.

План семінарських занять для студентів заочної форми навчання

№	Тема заняття / план
---	---------------------

1	Процесуальні питання господарського процесу Склад господарського суду. Відводи. Учасники судового процесу. Докази та доказування. Процесуальні строки. Судові виклики і повідомлення. Судові витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову
2	Розгляд справи по суті. Процедурні питання позовного провадження. Завдання розгляду справи по суті, строки розгляду. Судове засідання в залі або в режимі відеоконференції Обов'язки головуєчого, звертання до суду та порядок у судовому засіданні Відкриття розгляду справи по суті Відкриття судового засідання, наслідки неявки в судове засідання, оголошення складу суду, роз'яснення прав та обов'язків, видалення свідків, розгляд заяв та клопотань З'ясування обставин справи та дослідження доказів Вступне слово учасників справи. Порядок з'ясування обставин та доказів. Дослідження доказів.
3	Перегляд судових рішень. Виконавче провадження Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Право на звернення із скаргою до суду під час виконання судового рішення. ЗУ «Про виконавче провадження» Поняття, засади, виконавчі документи Органи виконавчої служби Заходи примусового виконання рішень. Обов'язки і права виконавців. Авансовий внесок та виконавчий збір при примусовому виконанні рішень.

Завдання для самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання

Самостійна робота студентів виконується у вигляді контрольного завдання, розміщеного в MOODLE, та складається з наступних видів робіт:

- 1) Науково-дослідна робота
 - 2) тестове завдання
 - 3) контрольні теоретичні питання
 - 4) практичне завдання
- Варіанти розміщені в MOODLE індивідуально для кожної групи.

Методичні вказівки до виконання контрольних робіт для студентів денної та заочної форми навчання з навчальної дисципліни «Господарський процес»

Одним з обов'язкових видів діяльності студентів в процесі вивчення курсу є виконання ними контрольних робіт. Роботи виконуються поза аудиторії – у час самостійної роботи студента.

Контрольна робота – форма самостійного вивчення студентами денної та заочної форми навчання програмового матеріалу дисципліни, що сприяє розширенню та поглибленню знань, набуванню ними досвіду роботи із спеціальною літературою. Метою написання контрольних робіт є перевірка засвоєння студентами теоретико-практичних знань з курсу та сформованості в них необхідних вмінь і навичок. Для цього студенти мають закріпити знання з відповідного навчального курсу, що передбачає оволодіння студентами методами наукового аналізу, самостійного вивчення теоретичного матеріалу.

Завдання контрольної роботи – перевірити рівень знань з конкретної теми або проблеми. У процесі підготовки контрольної роботи студенти набувають навичок роботи з монографіями, науковими статтями, нормативними і статистичними матеріалами. Вони також вивчають основні вимоги щодо оформлення наукових робіт. Завдання по контрольній роботі повинні допомогти студенту в оволодінні термінологією, основними положеннями навчальної дисципліни, надати навички у рішенні типових прикладів, задач, ситуацій.

Для оволодіння практичними навичками при виконанні індивідуальних та контрольних робіт дозволяється використовувати нормативну базу, конспект, підручник та додаткову літературу. При необхідності студент може проконсультуватися із викладачем, якщо має ускладнення із завданнями, які неможливо усунути за допомогою використання підручників та посібників. Консультації надаються

відповідно до розкладу консультацій викладача. Контрольну роботу студенту необхідно здати на перевірку не пізніше ніж за два тижні до сесії. Робота оформлюється у електронному вигляді, виділенням напівжирним шрифтом ключових термінів. Обсяг роботи повинен бути таким, щоб розкрити поставлені питання, але не меншим ніж 10 сторінок. Контрольна робота оформлюється на аркушах А4 (210x297 мм) з наступними полями: верхнє, нижнє та праве поле - 2 см, лівє - 3 см. Шрифт Times New Roman 12 пт або аналогічний простий шрифт. Міжрядковий інтервал 1,25 - 1,5, без абзацного відступу. Вирівнювання основного тексту по ширині. Контрольна робота повинна містити титульний аркуш. Перелік джерел, на які є посилання, наводять у кінці тексту роботи. У відповідних місцях тексту мають бути посилання на джерела в прямокутних дужках, вони оформляються наступним чином: [5; с.13], де 5 – номер джерела у списку використаної літератури, а 13 – номер сторінки.

Для успішного виконання контрольних робіт студентам рекомендується:

1. прослухати курс лекцій та виконати практичні роботи згідно навчального плану;
2. самостійно опрацювати запропоновану літературу (див. список літератури) чи іншу літературу з даних питань, в тому числі наукові та професійні періодичні видання;

Згідно навчального плану кожний студент у встановлений термін виконує тільки одну контрольну роботу. Номер варіанту контрольної роботи відповідає номеру студента у списку групи. Для виконання індивідуальних (контрольних) робіт студент обирає свій варіант за списком у журналі.

Контрольна робота складається з чотирьох питань, розкриття яких потребує від студента систематичної вдумливої роботи щодо опанування курсу, повноцінного вивчення навчального матеріалу вищеназваної дисципліни і лише тільки потім їх ретельного розгляду.

1. **Науково-дослідна робота** застосовується в навчальному процесі як спосіб оцінювання не тільки знань студента, а ще і його вміння опрацьовувати та аналізувати джерела інформації, викладати висновки та власні міркування. Наукова робота готується з обов'язковим розглядом дискусійного в науці питання з викладенням власної точки зору щодо обраної проблеми, яка підтверджується належними аргументами. Виконання студентом такої роботи стимулює творчі здібності та дозволяє повністю розкрити його потенціал до самостійної роботи. Під час написання роботи відбувається узагальнення та структурування знань, роботу виконують у науковому стилі мовлення в безособовій формі (розглянуто, доведено, наведено, запропоновано і т. д.). Обсяг повинен бути таким, щоб повністю розкрити суть тематики та містити всі необхідні структурні елементи. Рекомендовано не менше 5 та не більше 15 сторінок. Дослідницький тип робіт передбачає наявність наукової новизни, тобто вперше отриманих результатів або удосконалення та подальший розвиток вже існуючих результатів. Зміст науково-дослідної роботи складається з таких частин: вступ, основна частина, висновки, перелік посилань. Вступ містить коротке викладення сучасного стану проблеми, актуальність та мету даної роботи. Далі слід сформулювати мету дослідження і методи його проведення. Крім того, обов'язково треба вказати, що автор хоче висловити у роботі, які проблемні питання будуть розкриті. Основна частина повинна містити основні відомості, які в повній мірі розкривають суть обраної тематики. Можна коротко висвітлити зміст окремих праць. Завершують роботу висновками, чи досягнув автор мети дослідження, які конкретно отримав результати і чи можна їх використати у науково-практичній діяльності та інше. Слід висловити свої пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики. Висновки містять оцінку результатів проведеної роботи, можливі галузі використання розглянутих проблем. Наприкінці роботи повинен бути список використаної літератури, не менш 3 підручника та посібника та, бажано, не менш трьох наукових статей, що стосується теми у порядку їх першого згадування в тексті. Оформлення цього списку проводиться згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Плагіат до захисту не допускається! До плагіату відносяться спроби видати скачаний з Інтернету текст за свою роботу, тексти, створені шляхом перекладу з іноземної мови та тексти, створені методом компіляції декількох джерел. Самостійно написана робота не повинна містити чужих частин тексту, якщо це не визначення або цитати, оформлені відповідно до вимог правопису. Тобто завдання автора роботи — проаналізувати певний обсяг інформації з різних джерел та подати творчий дослідницький результат в скороченому вигляді. При оцінюванні науково-дослідної роботи враховується оригінальність поданого матеріалу.

Оформлення роботи має відповідати вимогам до наукових праць - на аркушах А4 (210x297 мм) з наступними полями: верхнє, нижнє та праве поле - 2 см, лівє - 3 см. Шрифт Times New Roman 12 пт або аналогічний простий шрифт. Міжрядковий інтервал 1,25 - 1,5, без абзацного відступу. Вирівнювання основного тексту по ширині. Перелік джерел, на які є посилання, наводять у кінці тексту роботи. У відповідних місцях тексту мають бути посилання на джерела в прямокутних дужках, вони оформляються наступним чином: [5; с.13], де 5 – номер джерела у списку використаної літератури, а 13 – номер сторінки.

2. Для надання відповіді на **тестове завдання** достатньо виділити правильну відповідь полужирним шрифтом.

3. Для надання відповіді на **контрольні теоретичні питання** достатньо аналізу теоретичних джерел (не менше трьох), для чого необхідно вказати джерела та не можна їх копіювати, а треба викладати їх у вигляді переказу (власними словами). Обсяг відповіді – не менш 4 стор.

4. Відповіді на **практичне завдання** мають бути окремо на кожне питання, з посиланням на нормативні матеріали та обґрунтуванням доцільності само такого рішення та застосування само такої норми права. Обсяг відповіді – не менш 2 стор.

При оцінці виконаних робіт враховується повнота виконання завдань; правильність відповіді; наявність обґрунтувань та пояснень, повнота наведення норм права; послідовність викладення матеріалу; акуратність виконання; своєчасність здачі роботи. Контрольна робота оцінюється до 30 балів, із них науково-дослідницька робота – до 20 балів, тестове завдання – до 1 балу, теоретичне завдання – до 4 балів, практичне завдання – до 5 балів.

Забезпечення освітнього процесу

Для забезпечення навчального процесу наявні:

1. Робоча програма навчальної дисципліни
2. Конспект лекцій, презентація лекцій
3. Методичні рекомендації з самостійної підготовки, що розміщені в MOODLE
4. Для студентів денної та заочної форми навчання в MOODLE розміщені конспект лекцій, завдання для контрольної роботи, питання до заліку.
5. Навчально-наукова література в бібліотеці університету.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

Критерії оцінювання: аргументована, логічна, повна відповідь; вільне володіння матеріалом всього навчального курсу; оперування відповідними понятійними інструментами, використання юридичних термінів; вміння встановити зв'язок між теоретичною «базою» та практикою; залучення до відповіді самостійно опрацьованої літератури; вміння аналізувати нормативні документи та користуватися знаннями нормативних актів для рішення конкретних правових норм і задач.

Питання, що виносяться на залік

1. Поняття, предмет, методи господарсько-процесуального права. Господарські процесуальні правовідносини. Право на звернення до господарського суду
2. Особливості господарського судочинства, форми, стадії
3. Джерела господарського процесу. Завдання та основні засади господарського судочинства
4. Предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів
5. Інстанційна та територіальна юрисдикція (підсудність)
6. Виключна підсудність справ. Передача справ з одного суду до іншого суду
7. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Визначення складу господарського суду. Одноособовий або колегіальний розгляд
8. Підстави та заяви для відводу (самовідводу), порядок їх вирішення та наслідки
9. Поняття, види учасників господарського процесу, підстави їх участі, права та обов'язки
10. Сторони та треті особи в судовому процесі, їх процесуальні права та обов'язки
11. Правонаступництво та представництво господарському процесі. Інші учасники господарського процесу
12. Особливий статус прокурора у господарському процесі
13. Основні положення про докази
14. Показання свідків. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази. Висновок експерта. Забезпечення доказів
15. Процесуальні строки.

16. Судові виклики і повідомлення. Зміст ухвали. Офіційне оприлюднення оголошень у справах
17. Склад судових витрат. Розподіл судових витрат. Судовий збір
18. Заходи процесуального примусу, підстави, порядок застосування, види заходів
19. Забезпечення позову
20. Наказне провадження.
21. Заяви учасників справи
22. Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження у справі
23. Відкриття провадження у справі
24. Завдання, строк підготовчого провадження та підготовчого засідання, подання відзиву та пояснень третіх осіб, пред'явлення зустрічного позову, дії суду. Подання відповіді на відзив та заперечення. Судові ухвали у підготовчому засіданні
25. Підстави, порядок призначення, проведення та припинення врегулювання спору за участю судді, строк проведення
26. Відмова позивача від позову. Мирова угода сторін та її виконання
27. Завдання розгляду справи по суті, строки розгляду. Судове засідання в залі або в режимі відеоконференції
28. Відкриття розгляду справи по суті
29. Відкриття судового засідання, наслідки неявки в судове засідання, оголошення складу суду, роз'яснення прав та обов'язків, видалення свідків, розгляд заяв та клопотань
30. З'ясування обставин справи та дослідження доказів
31. Вступне слово учасників справи. Порядок з'ясування обставин та доказів. Дослідження доказів. Порядок допиту свідків. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків. Дослідження письмового висновку експерта. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Відкладення розгляду справи або перерва в засіданні
32. Судові дебати та ухвалення рішення
33. Спрощене позовне провадження, строк розгляду, клопотання про розгляд. Особливості подання заяв та розгляду.
34. Фіксування судового процесу
35. Залишення позову без розгляду. Закриття провадження у справі
36. Зупинення та поновлення провадження у справі
37. Судові рішення, види, порядок ухвалення, зміст ухвали, набрання ухвалою законної сили
38. Засади судового рішення, вимоги, зміст, порядок, строк виконання, забезпечення
39. Проголошення, набрання законної сили, вручення судового рішення
40. виправлення опісок та помилок в рішенні. Додаткове рішення. Роз'яснення судового рішення. Окрема ухвала
41. Характеристика Кодексу України з процедур банкрутства. Поняття банкрутства, неплатоспроможності та інших термінів
42. Досудова санація процедури банкрутства
43. Статус арбітражного керуючого процедури банкрутства
44. Процедура корпоративного банкрутства
45. Відновлення платоспроможності фізичної особи
46. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду. Порядок і строк подання заяви. Зміст заяви. Відкриття провадження. Відмова від заяви. Порядок перегляду.
47. Порядок подання апеляційної скарги, залишення, повернення скарги.
48. Відмова у відкритті, відкриття, закриття апеляційного провадження.
49. Розгляд апеляційної скарги, підготовка, межі перегляду, повноваження суду, підстави для перегляду.

50. Підстави, порядок, строк касаційного оскарження.
51. Залишення, повернення касаційної скарги, відмова у відкритті провадження.
52. Межі і порядок розгляду касаційної скарги. Повноваження суду касаційної інстанції.
53. Звернення до виконання судових рішень.
54. Мирова угода в процесі виконання. Відстрочення або розстрочення виконання, зміна способу та порядку, зупинення виконання. Заміна сторони виконавчого провадження
55. Звернення стягнення на грошові кошти та нерухоме майно
56. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Право на звернення із скаргою до суду під час виконання судового рішення.
57. ЗУ «Про виконавче провадження» Поняття, засади, виконавчі документи
58. Органи виконавчої служби
59. Заходи примусового виконання рішень. Обов'язки і права виконавців.
60. Авансовий внесок та виконавчий збір при примусовому виконанні рішень.

Зразок білету на залік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр

Галузь знань 08 «Право»

Напрямок підготовки 081 «Право»

Семестр 5

Навчальна дисципліна «Господарський процес»

БІЛЕТ № 1

1. Джерела господарського процесу – максимум 15 балів
2. Відстрочка або розстрочка виконання судового рішення - максимум 15 балів

Затверджено на засіданні кафедри цивільного та кримінального права і процесу

Протокол № _____ від „__” ____ 2020 року

Завідувач кафедри цивільного та

кримінального права і процесу _____ А. Б. Блага

Екзаменатор _____ О.І. Шаповалова

Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання Заочна форма навчання

№	Вид діяльності/завдання	Максимальний бал
Загальна частина		
1	Групове завдання – опитування	10
2	Групове завдання – опитування	10
3	Групове завдання – опитування	10
4	Самостійне завдання – конспект лекцій	10
5	Контрольна робота	30
	- Науково-дослідницька робота	в т.ч. 20
	- Тестове завдання	1
	- Теоретичне завдання	4
	- Практичне завдання	5

Разом групові заняття та індивідуальне завдання – 70 балів

Залік – 30 балів

Разом 100 балів

Критерії оцінювання опитування: повна і аргументована відповідь; обсяг відтвореної інформації та її співвідношення до обсягу повної інформації з даного питання; обсяг додаткової інформації, здобутої студентом, та доцільність її використання; частота допомоги викладача; кількість помилок (помилки, недоліків, невлучностей) у відповіді; логічний зв'язок відтвореної інформації, вільне володіння матеріалом та його розуміння.

100-90 % - відповідь повна, аргументована, з посиланнями на правові норми, наведення наукових точок зору із аргументацією власної позиції, без допомоги викладача.

89-75 % - відповідь повна, аргументована, використання правової бази, проте є дрібні неточності

74-50 % - відповідь достатня, в цілому студент орієнтується в темі, проте є ряд помилок, потребує допомоги викладача

49-20 % - в знаннях студента є певні прогалини, погано орієнтується в питанні, знання поверхові, потребує постійної допомоги викладача, порушений логічний зв'язок відтворюваної інформації

19-0 % - студент майже не орієнтується в темі, майже/або відсутні знання з дисципліни, немає логіки викладу матеріалу, велика кількість грубих помилок, у тому числі використання не чинної законодавчої бази, участь викладача не допомагає.

Якщо за заняття передбачена мала сума балів (до 5), то можливе виставлення оцінки у формі десяткового дробу (0,5; 1,5; 2,5 тощо).

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Критерій оцінювання конспекту лекцій: студент має законспектувати всі теми. В залежності від кількості балів, виділених на даний вид самостійної роботи, кількість балів за окрему тему визначається шляхом ділення максимального балу на кількість тем; отриманий результат і буде означати кількість балів за 1 тему. Підсумковий бал вираховується шляхом підрахунку законспектованих тем. Звичайно, слід звертати увагу і на обсяг конспекту, коли кожне із питань лекції має займати хоча б 1 сторінку в зошиті.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Критерієм оцінювання наукової дослідницької роботи є новизна змісту; обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; уміння працювати з дослідженнями, аналітичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень; стильова єдність тексту; дотримання вимог до оформлення. Для оцінки наукової дослідницької роботи враховується опрацювання значної кількості літератури, відповідних законодавчих актів, лекційного матеріалу тощо. Робота має бути логічно структурована, відповідати меті та плану. Наприкінці роботи мають бути висновки, перевіряються їх самостійність, творчий характер, аргументованість.

- 100-90% - новизна змісту; самостійність, обґрунтованість та лаконічність висновків, обґрунтованість актуальності та вибору джерел; висока ступінь розкриття сутності питання; уміння працювати з дослідженнями, аналітичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень; стильова єдність тексту; дотримання вимог до оформлення. Для написання наукової дослідницької роботи необхідно опрацювати значну кількість літератури, не менше 6 джерел, відповідні законодавчі акти, лекційний матеріал тощо. Повна відсутність плагіату.

- 89-75% - ті ж критерії, проте відсутня авторська позиція, самостійність суджень.
- 74-50% - порушення вимог до оформлення, порушення логіки викладу матеріалу, описовість роботи, менша, ніж 6 джерел.
- 49-20% - тема не розкрита повністю, є спроби вийти за межі теми через прогалини в базових знаннях, порушення вимог до оформлення, порушення логіки викладу матеріалу, описовість роботи, менша, ніж 3 джерел. Ознаки компіляції.
- 19-0% - грубі помилки в викладенні матеріалу, використання застарілих джерел та законодавчої бази. Відсутня логіка викладу, не дотримані вимоги щодо оформлення, відсутні посилання на наукову літературу. Ознаки повного плагіату.

Критерії оцінювання тестового завдання: правильність обраного варіанту відповіді, коли бал виставляється шляхом підрахунку правильних варіантів відповіді.

Критерії оцінювання теоретичного та практичного завдання: обґрунтованість, ступінь розкриття сутності питання, логічна завершеність викладу матеріалу, юридична грамотність, посилання на нормативно-правові акти та наукові статті.

100-90 % - відповідь на теоретичне та практичне питання обґрунтована, тема повністю розкрита, текст логічно побудований, є посилання на діюче законодавство та наукові статті (не менше 3);

89-75% - аналогічний критерій, проте посилань на наукові праці менше 3;

74-50% - відповідь недостатньо повна, є певна кількість стилістичних та незначних змістовних помилок, використання 1 наукової статті;

49-20% - відповідь неповна, порушена логіка викладу матеріалу, є змістовні помилки, описовість;

19-0% - відповідь неповна, порушена логіка викладу матеріалу, є змістовні помилки, використання застарілої законодавчої бази, явні ознаки того, що матеріал скачаний з Інтернету.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно

			(з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

Нормативні акти

Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141, із змінами згідно закону України від 02.06.2016 р., № 1401-VIII, ВВР, 2016, № 28, ст. 532 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

Господарський процесуальний кодекс України Редакція від 28.08.2018, підстава - 2475-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради – www.rada.gov.ua Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року N 2453-VI // ВВР, 2010, N 41-42, N 43, N 44-45, ст.529 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Кодекс України з процедур банкрутства, прийнятий 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. (зі змінами і доповненнями). // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, N 31, ст.440 8. (зі змінами і доповненнями) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про виконавче провадження» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст. (зі змінами і доповненнями) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Постанова пленуму Верховного Суду України від 01 листопада 1996 р. "Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя"– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України "Про Конституційний Суд України"– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про судовий збір» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про Антимонопольний комітет України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про природні монополії» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про захист прав споживачів» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Закон України «Про рекламу» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Базова література

1. Подцерковній О.П., Квасніцька О.О., Степанова Т.В. Господарське процесуальне право. Підручник. – 2019. – с. 400
2. Тетарчук І.В. Господарське процесуальне право України. – Посібник. – Центр учбової літератури – 2017. – с. 208
3. Тетарчук І.В. Господарське процесуальне право України. – Посібник. – Центр учбової літератури – 2016. – с. 208
4. Господарське процесуальне право України: Підручник. За ред. О.І. Харитонової. О.І. – Х.: ООО «Одиссей». – 2020.

Додаткова література. Нормативні акти

Господарський кодекс України від 1 січня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. - № 18. Ст. 144 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. № 40-44. Ст. 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Актуальні питання виконавчого провадження: Практик. посібник / Під ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – К. : Центр комерційного права, 2019.

1. АРАКЕЛЯН М. Філософсько-правова характеристика інституту адвокатури в Україні // Право України. – 2017. - № 8. – с. 224
2. Беляневич О. Судова практика як засіб забезпечення деонтичної повноти господарського договірної права // Підприємництво, господарство і право. – 2020. – № 2, с.81-85
3. БЄЛКІН М. Проблемні питання апеляційного та касаційного оскарження судових рішень // Право України. - 2010.- № 5. – с.154
4. Біда К.М. Суб'єкти права на касаційне оскарження в господарському судочинстві // Вісник господарського судочинства. – 2014. № 4. – с.180-187
5. БІЛОУСОВ Ю.В. Судові витрати як складова доступності правосуддя <http://www.univ.km.ua/visnyk/800.pdf>
6. Бобкова А.Г. Правове регулювання відносин у процедурі банкрутства. Навчальний посібник. – Центр навчальної літератури. – 2016. –140 с.
7. Богун В., Гетьманський Т. Визнана претензія: проблеми законодавчого регулювання // Підприємництво, господарство і право. – 2014. – № 7, с.34-35
8. Бойко М.Д., Співак В.М., Хазін М.А. Господарсько-процесуальні правові документи: Зразки заяв, скарг, клопотань, доручень, контрактів, актів з господарсько-процесуальних правових питань. Центр учбової літератури. – К., 2018.
9. Боннер А. Т. Процесуальні особливості доказування по справах, що виникають з таможенних правоотношень. Центр учбової літератури. – К., 2018.
10. Боровик С.С., Джузь В.В., Мудрий С.М. Захист прав суб'єктів господарювання в господарських судах України. - К.: Оріяни, 2016. с. 24-43.
11. БОРОДІН М. Розгляд цивільних справ, які впливають із зобов'язань щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок ДТП // Право України. - 2017.- № 7. – с. 101
12. Вакуленко Д. Реформування господарського процесу // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 7, с.88-915
13. Варфоломєєва Т.В. Суб'єкти надання правової допомоги // Адвокат. – 2016. – № 6. – С. 3-5.
14. Василенко В. Виконавець вам допоможе. // Баланс. №45, від 9.11.2019 р.
15. Васильєв Г. Представництво прокурором інтересів держави і господарюючих суб'єктів в суді // Право України. - 2017.- № 9. - С. 43-46.
16. Вахнева Т. Деякі питання дії та застосування позовної давності в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2015. – № 2, с.80-83
17. Волкова І.А. Судово-бухгалтерська експертиза. Навчальний посібник. – Центр навчальної літератури. – 2019. – 84 с.
18. Воробей О.В. Техніко-криміналістичне дослідження документів. Навчально-методичний посібник. – Центр навчальної літератури. – 2008. – 302 с.
19. Галай А.О. Судові та правоохоронні органи України. Навчальний посібник. – Центр навчальної літератури. – 2018.- 202 с.
20. Гласова О. Проблеми, що виникають у процесі визначення підвідомчості справ за участю підприємств // Підприємництво, господарство і право. – 2019. – № 8, с.21-25
21. ГНАТЕНКО А., ЛУСПЕНИК Д. Застосування судами деяких норм законодавства про захист авторського права : проблеми судової практики // Право України. - 2019.- № 2. – с. 109
22. ГОЛОВЧУК В. Предмет та суб'єкт незаконних дій щодо майна, на яке накладено арешт або яке описано чи підлягає конфіскації, потребують розширення // Право України. - 2016.- № 1. – с.
23. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / Укладач В.Е. Беляневич. - К.: Юстиніан, 2018. - С. 11-95.
24. Грабар Н. Особливості наказного провадження як спрощеної правової процедури // Право

України. – 2018. - № 4. – с. 169

25. Денишук Ж. Непростий шлях звернення до суду для вирішення господарського спору // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 6, с.54-59
26. Джунь В.В. Вдосконалення структури провадження у справах про неплатоспроможність // Право України. 2017. - № 5. – с. 90-94.
27. Диба І. Відшкодування забезпечення позову // Юридичний вісник України. – 10/2015. № 36 с.15
28. Долежан В. Проблеми участі прокурора у судочинстві // Право України. – 2019. – № 5. – с. 48
29. Журавська В. Порядок звернення стягнення на майно боржника – юридичної особи // Юридичний радник. 2015. № 5. С.47-50.
30. Заморська Л. До питання про визначення «норма права» // Право України. – 2020. - № 4. – с. 159